

บทบาทของการศึกษากับกระบวนการทางการเมืองเมืองนครนิวยอร์กมุสลิมเชื้อสายมลายู

บทความนี้มุ่งที่จะอภิปรายถึงบทบาทและข้อจำกัดของการศึกษา ในฐานะเครื่องมือของรัฐในการเปลี่ยนแปลงสังคมกับกระบวนการบูรณาการทางการเมือง (political integration) โดยจะชี้ให้เห็นว่าการศึกษานั้นแม้จะได้รับการเชื่อถือจากนักวางแผน นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์และนักการศึกษาว่ามีพลังในการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรม (cultural assimilation) ในบรรดาชนกลุ่มน้อย (ethnic minorities) ในสังคม แต่การศึกษาก็มีข้อจำกัดอยู่มากในอันที่จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว และในบางกรณีภายใต้เงื่อนไขที่เปลี่ยนไป การศึกษาอาจจะก่อให้เกิดผลในทางที่ไม่ตั้งใจ (unintended outcomes) ก็ได้

ข้อมูลที่ใช้ประกอบการอภิปรายในบทความนี้ ได้มาจากผลงานการวิจัยภาคสนามที่ได้กระทำในระหว่างต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ.2522 ถึงปลายเดือนกันยายน พ.ศ.2523 ในเขตสี่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) จุดมุ่งหมายเฉพาะของการศึกษาวิจัยก็เพื่อทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ (relationship) ของกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจการเมืองและการศึกษาที่มีต่อความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติ (ethnic nationalism) ของชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ในดินแดนส่วนนี้ บทความชิ้นนี้จะพูดถึงการศึกษาแต่เพียงส่วนเดียวเท่านั้น

การบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาประเทศ

ในรอบสองสามทศวรรษที่ผ่านมา นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะนักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสำคัญ

สนใจเป็นอย่างมากต่อเรื่องการผสมผสานทางวัฒนธรรมและการบูรณาการทางการเมืองของประเทศ โดยพัฒนา งานเขียนทั้งที่เป็นเชิงทฤษฎีและการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้เสนอออกสู่แวดวงวิชาการมากมาย (โปรดดู Binder 1964 ; Coleman and Rosenberg 1964 ; Etzioni - Halevy 1977 ; Weiner 1965 เป็นต้นอย่าง) ข้อเขียนเหล่านี้ได้มองว่าการขาดบูรณาการทางการเมืองและการไม่ผสมผสานทางวัฒนธรรม (political disintegration and Cultural disassimilation) ของชนกลุ่มน้อยในประเทศนั้น ๆ เป็น ปัญหา ทางการเมืองและสังคมของประเทศ ความเข้าใจของนักวิชาการเหล่านี้ก็คือว่า การที่ประเทศต้องพัฒนาทั้งหลายมิได้มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ก็เพราะประเทศเหล่านี้ขาดบูรณาการทางการเมืองหรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือนักวิชาการกลุ่มนี้มีความเชื่อเบื้องต้น (assumptions) ว่าการบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (necessary condition) อันหนึ่งต่อกระบวนการพัฒนาประเทศนั่นเอง ด้วยเหตุนี้นักวิชาการทั้งหลายที่สนใจในเรื่องนี้จึงได้พยายามศึกษาและอธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดการบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในสังคมกันอย่างกว้างขวาง องค์ประกอบที่มีผลต่อการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมนั้น นักวิชาการหลายท่านก็ได้เสนอทฤษฎีของคนออกมาแตกต่างกันบ้าง คล้ายคลึงกันบ้าง แต่องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ดูเหมือนจะเห็นตรงกันคือองค์ประกอบด้านการศึกษา (โปรดดู Hayward 1974 ; Gordon 1964 เป็นอาทิ)

สำหรับในกรณีของประเทศไทยเอง ก็มีการศึกษาถึงเรื่องนี้ด้วยเหมือนกัน ในปี 2517 (1974) นายคิตยา สุวรรณฎฐ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับระดับของการบูรณาการทางการเมืองของชาวชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้พบว่าในบรรดาองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความแตกต่างในระดับของการบูรณาการทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานั้น ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอธิบายได้ดีที่สุด หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือการศึกษามีส่วนเป็นอย่างมากในการปลูกฝังบูรณาการทางเจตคติ (integrative attitudes) ให้แก่คนเหล่านั้น

ก่อนหน้านั้นก็มีการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม (ethnic and cultural identity) ของคนเชื้อสายจีนในเมืองไทยแล้ว ในทศวรรษที่ 50 ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนจีนในประเทศไทยสองราย คือ นาย Skinner (1952) และนาย Conghlin (1952) ในงานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้ได้พบสิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งว่า ถึงแม้จะมีคนเชื้อสายจีนจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อประเทศไทย แต่ในแง่ของภาษาวัฒนธรรมและความรู้สึกแห่งความเป็นชาติแล้ว คนเชื้อสายจีนอีกจำนวนมากยังยึดมั่นอยู่กับความเป็นจีนอย่างเหนียวแน่น นาย Conghlin เองจึงกับตั้งชื่อเรื่องงานวิจัยของเขาว่า 'The Cultural Persistence of the Chinese Community in Bangkok' (ซึ่งต่อมาก็ได้เรียบเรียงใหม่เป็นหนังสือชื่อ Double Identity : the Chinese in Modern Thailand จากงานวิจัยทั้งสองรายนี้ นักวิจัยพยายามที่จะชี้ว่าองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ยึดมั่นอยู่กับภาษาวัฒนธรรมและความรู้สึกแห่งความเป็นชาติ (national identity) คือระบบการศึกษาหรือระบบโรงเรียน โดย

ก่อน
ที่ดำเนิน
ศึกษา
จึงเป็น
ค่านิยม
รัฐบาล
ว่าการ
บริการ
รวม
group
ชื่อหลัก
บรร
ศึกษา
และสร
เหล่านี้
ศึกษา
ว่าเป็นไป
แต่ข้อ
ทฤษฎี
กับกรณี
เป็นชาติ
(1968)
ปลงคำ
อันข้าง
สำคัญ
อ้อยยี่
งวัฒนธรรม
การศึกษา
เพราะค
ศึกษาที่
ปรากฏ
การศึกษา
การสร

ที่ก่อนหน้านั้นชุมชนจีนยังได้รับอนุญาตให้เปิดโรงเรียนที่ดำเนินการสอนได้โดยไม่ต้องใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนจีนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดและรักษาค่านิยมและวัฒนธรรมของกลุ่มเอาไว้ได้ ต่อเมื่อทางรัฐบาลไทยออกใบอนุญาตให้คนเชื้อสายจีนเปิดโรงเรียนทำการสอน โดยมีได้ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ การใช้ระบบโรงเรียนเพื่อถ่ายทอดภาษาวัฒนธรรมตลอดจนค่านิยมและความรู้ ความเป็นกลุ่ม (group identity) จึงถูกจำกัดลงอย่างมาก

เมื่อนักเรียนเชื้อสายจีนเข้าเรียนในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ก็เป็นที่หวังกันในบรรดานักวางแผนและนักการศึกษาว่า ระบบการศึกษาของรัฐจักช่วยปลูกฝังค่านิยมแห่งความเป็นไทยและสร้างเสริมบูรณาการทางการเมืองให้แก่เยาวชนเหล่านี้ ผลของการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนเชื้อสายจีน ดูจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังของรัฐ กล่าวคือ ทำให้คนเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ละทิ้งลักษณะความผูกพันทางภาษาวัฒนธรรมและความรู้สึกแห่งความเป็นชาติจีน อันมีรับเอาค่านิยม วัฒนธรรมและความรู้สึกแห่งความเป็นชาติไทยมากขึ้น การศึกษาวิจัยของ นาย Guskin (1968) ในทศวรรษที่ถัดมาได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมอันของคนเชื้อสายจีนในเมืองไทยอย่างค่อนข้างชัดเจน นาย Guskin สรุปว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอันหนึ่งที่ช่วยเกื้อหนุนส่งเสริมให้คนเชื้อสายจีนในเมืองไทยยอมผสมผสาน (assimilated) ทางวัฒนธรรมและความรู้สึกแห่งความเป็นชาติ ก็คือการศึกษา

จะเป็นเพราะผลงานการวิจัยดังกล่าวหรือเป็นเพราะความเชื่อมั่นที่มีต่อบทบาทและพลังของการศึกษาก็ยากที่จะชี้ให้ชัดเจนไปได้ แต่ข้อเท็จจริงก็ปรากฏชัดเจนว่า รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอันมากในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐในการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสาน

ทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในประเทศในยุคถัด ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

อันที่จริงการดำเนินนโยบายทางการศึกษาของรัฐเพื่อก่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวในชาติ (national unity) มีมาตั้งแต่อดีตกาลแล้ว โดยเชื่อว่าการที่ประเทศชาติมีความเป็นหนึ่งเดียวจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ และถ้าจะว่าไปแล้วในรอบศตวรรษที่ผ่านมา การศึกษาก็ประสบความสำเร็จพอสมควรในการปลูกฝังความเป็นหนึ่งเดียวในชาติ (ดู Nathalang 1970: 132) ด้วยเหตุนี้ความพยายามของรัฐในเรื่องการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมจึงได้กระทำกันอย่างสืบเนื่องโดยใช้การศึกษาเป็นหัวหอกที่สำคัญ แน่นหนอตทีเดียว จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของรัฐมิได้มีแต่เพียงการสร้างบูรณาการทางการเมืองหรือเพื่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในประเทศเท่านั้น จุดมุ่งหมายอื่น ๆ ที่สำคัญก็มีอยู่เช่นกัน เช่น การสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามในบทความนี้มุ่งที่จะพิจารณาเฉพาะจุดมุ่งหมายด้านการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมเท่านั้น

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเปลี่ยนเอกลักษณ์ด้านเชื้อชาติ

นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ที่สนใจกรณีชนกลุ่มน้อยในประเทศต่าง ๆ ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศด้อยพัฒนา ต่างก็พยายามที่จะอธิบายถึงสาเหตุของความคล้อยตามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษาและความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ว่ามีอะไรบ้าง หรือการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์ด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเช่นไร ข้อสรุปของนักวิชาการตะวันตกในสองสามทศวรรษที่ผ่านมาเห็นว่าชนกลุ่มน้อยในประเทศต่าง ๆ จักละทิ้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา

และความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติของตน หากสังคมนั้นมีการพัฒนามากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการศึกษา นักทฤษฎีเหล่านี้เชื่อว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนกลุ่มน้อยเกิดความรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของชาติที่ตนอาศัยอยู่ (มิใช่เป็นสมาชิกของเผ่าหรือเชื้อชาติที่ตนเป็นสมาชิกอยู่) การพัฒนาเมืองก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่น้อยในการที่จะช่วยให้ชนกลุ่มน้อยหันมาผูกพันกับคนกลุ่มอื่น ๆ ที่ต่างภาษาวัฒนธรรมและเชื้อชาติกับคนในรูปแบบก็เปลี่ยนไป เช่น รวมตัวกันในรูปของพรรคการเมือง หรือ สหภาพกรรมกร หรือ กลุ่มอาชีพ (โปรดดู Deutsch 1961 ; Rokkan 1970 ; Weber 1974 ; Lipset and Rokkan 1967) นักทฤษฎีมาร์กซิสต์เองก็เชื่อว่าความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติ (ethnic identity) ของคนกลุ่มน้อยภายในประเทศเป็นเพียงปรากฏการณ์ชั่วคราวในสภาพสังคมที่ยังไม่พัฒนาเท่านั้น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ปรากฏการณ์อื่นนี้จะเปลี่ยนไปสู่คนก็จะหันมารวมกันโดยใช้ลักษณะด้านฐานะทางเศรษฐกิจ (ชนชั้น) มาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่ม กล่าวโดยสรุปก็คือ นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มด้านภาษาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเป็นสิ่งที่ไม่ถาวร สามารถขจัดให้หมดสิ้นไปได้ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศที่พัฒนาขึ้น

อย่างไรก็ดี ปรากฏการณ์ทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยในประเทศหลายประเทศทั่วโลก เช่น กรณีของรัฐควิเบกประเทศแคนาดา แคว้นบาสก์ในประเทศสเปน กลุ่มเฟลมิชในประเทศเบลเยียม กลุ่มไทโรลใต้ ประเทศอิตาลี ชบวนการไอร์แลนด์เหนือในประเทศอังกฤษ ตลอดจนกลุ่มมอนโรในมินเดนาโอประเทศฟิลิปปินส์ และที่อื่น ๆ อีกหลายแห่งได้ท้าทายต่อทฤษฎีเก่า ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่าถ้าหากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองและการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยละทิ้งเอกลักษณ์

“...เพราะเหตุใดการศึกษาของรัฐจึงขาดพลังและประสิทธิภาพในการปลูกฝังความรู้สึกแห่งความเป็นชาติ บูรณาการทางการเมือง และการผสมผสานทางวัฒนธรรม ให้แก่ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในดินแดนส่วนนี้.....”

ก็มีการ
) นาย
ของการ
กตะวันตก
ประกอบ
บูรณา
ระดับ
หรือจะ
อย่างมากใน
yue ci
เอกลักษณ์
cultural
แล้ว ใน
ชนจีนใน
(1952)
สองชั้น
มีจะมีคน
กักกักคือ
และความ
อีกจำนวน
นั้น นาย
ของเขาว่า
Chinese
ศึกษาเรื่อง
Chinese
ชาตินี้ นัก
ระการหนึ่ง
อยู่กับภาษา
(national
เรียน โดย

ทางวัฒนธรรม ภาษา และความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติของตนเองจริงแล้วไซ้ เราจะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาได้อย่างไร

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์อีกจำนวนหนึ่งได้พยายามศึกษาและหาคำอธิบายถึงปรากฏการณ์นี้ (ดู Hecter 1974 ; 1975 ; Bonacich 1975 ; Hannan 1979 ; da Silva 1975 เป็นต้น) นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าเอกลักษณ์ทางด้านภาษาวัฒนธรรมและความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติของชนกลุ่มไหน ๆ ก็ตามมิใช่เป็นปรากฏการณ์ชั่วคราว แต่เป็นเรื่องยืนยงถาวร และไม่สามารถขจัดให้หมดสิ้นไปได้ ไม่ว่าภายใต้เงื่อนไขใด ๆ แต่ที่ยอมรับว่าภายใต้เงื่อนไขบางอย่าง เอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ อาจจะไม่มีการแสดงออกมาถึงเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ก็ได้เป็นเครื่องชี้ว่าสมาชิกของกลุ่มนั้นได้ละทิ้งเอกลักษณ์เหล่านั้นแต่อย่างใด นักทฤษฎีกลุ่มนี้ยังเชื่ออีกว่า ภายใต้เงื่อนไขที่เปลี่ยนไป เอกลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรม และเชื้อชาติ (ethnicity) จะถูกกระตุ้นเร่งเร้า (activated) ให้ปรากฏออกมาอีก และเงื่อนไขที่ว่านี้นักทฤษฎีกลุ่มนี้เห็นตรงข้ามกับนักทฤษฎีกลุ่มแรกนั่นคือนักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา แทนที่จะช่วยจำกัดเอกลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยกลับเป็นองค์ประกอบที่ช่วยกระตุ้นให้เอกลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยปรากฏออกมาอีก โดยที่ชนกลุ่มน้อยนั้น ๆ มักจะใช้เอกลักษณ์บางประการมาเป็นฐานในการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของกลุ่มตน

(ดู Bates 1972 ; Depres 1975 ; Esman 1977 ; Katzenstein 1976 ; Ragin 1978 เป็นต้น) มองในแง่ของนักทฤษฎีกลุ่มนี้ ก็พอจะสรุปได้ว่าการพัฒนาทางการเมือง การศึกษา ก็อาจจะก่อให้เกิดการตอกย้ำในด้านความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยได้เช่นกัน แทนที่จะเป็นเครื่องมือในการขจัดสิ่งเหล่านี้ สร้างลักษณะความเป็นชาติหรือบูรณาการทางการเมืองตามที่รัฐได้วางจุดมุ่งหมายเอาไว้

สิ่งที่น่าจะพิจารณาอีกก็คือ ภายใต้เงื่อนไขเช่นไรที่การศึกษาจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางบวก ในกรณีนี้ก็หมายถึงการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรม และภายใต้เงื่อนไขเช่นไรที่การศึกษาอาจจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางที่ไม่พึงประสงค์ (unintended outcomes) ถ้าหากไม่มีการพิจารณาถึงเงื่อนไข (conditions) ที่รองรับการจัดการศึกษาในชุมชนนั้น เราอาจจะพลาดได้ต่อการที่จะค้นสรุป (ด้วยความเชื่อมั่น) ว่าการ

ศึกษามีพลังในการสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในประเทศ เพราะในเงื่อนไขบางอย่างการศึกษาที่สามารถวางความรู้สึกเชื้อชาตินิยม (ethnic nationalism) และการแตกแยกทางการเมือง (political disintegration) ให้เกิดขึ้นได้เหมือนกัน

การศึกษากับกรณีของชนชาติเชื้อสายมลายูในเขตสี่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

คงจะไม่มีใครปฏิเสธว่าดินแดนที่เป็นเขตสามจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) ปัจจุบันนั้นเคยเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐปัตตานีมาก่อน (จังหวัดสตูลเป็นแค่เพียงตำบล (มูกิม) หนึ่งในรัฐเคดาห์ หรือไทรบุรี) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในดินแดนส่วนนี้ยืนยันว่าปัตตานีเป็นรัฐอิสระมาก่อน ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่าจะเป็นรัฐอิสระแค่ไหน หรือตกอยู่ภายใต้การปกครองของไทยเมื่อไรนั้นเป็นประเด็นรองที่สำคัญก็คือว่าการที่ปัตตานีเคยเป็นรัฐอิสระมาก่อน เคยมีเจ้าเมืองปกครองของตนเอง ก็ย่อมเป็นที่แน่นอนว่ารัฐปัตตานีเคยมีระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และระบบการศึกษา ตลอดจนจิตสำนึกวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาก่อนอย่างมีต้องสงสัย ส่วนระบบโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและการศึกษาจะอยู่ในรูปแบบที่ขาดความสมบูรณ์ตามความหมายในยุคปัจจุบันนั้น ไม่สำคัญนัก เมื่อรัฐปัตตานีถูกไทยเข้าปกครองโดยตรงและได้มีการจัดระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจและการศึกษาตามแบบใหม่เข้าไปแทนที่ระบบดั้งเดิม ความไม่พอใจของชนชั้นผู้นำในสังคมเดิมก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างคาดหมายได้ และสังหารวมในเรื่องการต่อสู้หรือต่อต้านเมื่อมีการรุกราน (ในแง่ของชนชั้นผู้นำเดิม) ก็เป็นสิ่งที่คาดหมายได้เช่นเดียวกันแน่นอนการต่อต้านหรือต่อสู้ของกลุ่มชนนั้น ผู้นำอาจจะไม่ประสบความสำเร็จในระยะตั้งแต่พวกเขาเหล่านั้นย่อมได้เรียนรู้ยุทธวิธีของการต่อสู้เพิ่มมากขึ้น เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป การปลุกกระดม (mobilization) ก็เปลี่ยนยุทธวิธีเรื่อยไป ภายใต้สภาพการณ์แห่งความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกลางกับชนผู้นำของชนกลุ่มน้อย จะมีเงื่อนไขของการรวมตัวเพื่อการต่อสู้อะไรที่มีพลังเท่ากับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและลักษณะทางเชื้อชาติเล่า เพราะการใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (และศาสนา) ตลอดจนลักษณะด้านเชื้อชาติ (ethnic identity) เป็นฐาน (basis) ของการรวมตัวเพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง (political mobilization) ย่อมครอบคลุมจำนวนสมาชิกได้อย่างกว้างขวางที่สุด

การขยายการศึกษากับความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติ

ความพยายามของรัฐในอันที่จะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างบูรณาการทางการเมืองและการผสมผสานทางวัฒนธรรมในดินแดนส่วนนี้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล) มิใช่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด คำปรารภของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าที่กล่าวถึง นโยบายการจัดการศึกษาในมณฑลปัตตานี เมื่อคราวเสด็จตรวจราชการ พ.ศ. 2455 เป็นสิ่งยืนยันให้เห็นถึงนโยบายของรัฐในเรื่องนี้อย่างเห็นได้ชัด :

"ให้คิดจัดการศึกษาของคนมลายู คือให้ศึกษาทุกคนพูดภาษาไทยได้เปรียบความตั้ง เด็กสามัญญ์ แดงปากแตรหรือปากกลัด มณฑลสงขลา....."

แต่สิ่งที่น่าพิจารณาอีกก็คือ เพราะเหตุใดที่การศึกษาของรัฐจึงขาดพลังและประสิทธิภาพในการปลุกฝังความรู้สึกแห่งความเป็นชาติ (national identity) บูรณาการทางการเมือง และการผสมผสานทางวัฒนธรรม ให้แก่ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในดินแดนส่วนนี้ ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นก็คือยิ่งมีความพยายามขยายการศึกษาเพิ่มขึ้นมากขึ้นเท่าใด (เพื่อหวังที่จะช่วยสร้างบูรณาการทางการเมือง) การณ์กลับปรากฏว่าความรู้สึกผูกพันทางเชื้อชาติของชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในดินแดนส่วนนี้ ยิ่งเพิ่มมากขึ้น หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือการศึกษาได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ (unintended outcomes) ขึ้นนั่นเอง เพราะฉะนั้นจึงน่าจะวิเคราะห์ว่ามีเงื่อนไขอะไรหรือที่ทำการการศึกษาของรัฐขาดพลังในการสร้างบูรณาการทางการเมืองในดินแดนส่วนนี้

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างบนว่ารัฐปัตตานีในฐานะที่เป็นรัฐอิสระมาก่อนย่อมมีระบบการศึกษาเป็นของตนเองระบบการศึกษานี้อาจจะไม่ได้มีความหมายในลักษณะของการถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างเป็นระบบ

วัฒนธรรม
การเมือง
วัฒนธรรม
การศึกษ
รัฐใน
สังคม
การศึกษ
ในลาว
ของ
สถาน
ที่อยู่ใน
มีความ
(เพื่อ
การ
ของชน
เพิ่มมาก
ได้ก่อให้เกิด
comes)
มีเงื่อนไข
ในการ
นี้
ในฐานะ
ภาษาเป็น
ความหมาย
เป็นระบบ

อย่างที่เข้าใจกันในปัจจุบันนี้ได้ แต่มีความหมายในแง่
ของสถาบันการผลิตบุคคลชั้นผู้นำ (elite production
institution) เนื้อหาการเรียนการสอนจะเน้นในเรื่อง
ใด ไม่สำคัญเท่ากับสถาบันหรือระบบการศึกษาอื่น
นั้นได้ทำหน้าที่คล้ายกับสถาบันหรือระบบการศึกษา
ปัจจุบันอยู่อย่างหนึ่ง และเป็นส่วนที่ออกจะมีความ
สำคัญมากด้วย นั่นคือ หน้าที่ในการคัดเลือกและ
แบ่งแยก (screening device) สมรรถนะของสังคม
ว่าใครเป็นผู้มีการศึกษา และใครเป็นผู้ไม่มีการศึกษา
หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ระบบการศึกษาทำหน้าที่
ในการให้ความชอบธรรม (legitimacy) ว่าใครควรเป็น
ชนชั้นผู้นำ ใครเป็นเพียงประชาชนธรรมดา ด้วยเหตุ
นี้ผู้ที่ได้รับการศึกษาจากระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม
ก็ย่อมมีทั้งศักดิ์และสิทธิ์ ตลอดจนได้รับการยอมรับทั้ง
ทางนิรนัยและทางพฤตินัยในด้านสถานะทางสังคม
และเศรษฐกิจด้วย

แต่เมื่อระบบการศึกษาศสมัยใหม่ (western
education) ที่รัฐได้จัดขึ้นแผ่ขยายเข้าไปในดินแดน
ส่วนนี้และมักกฎหมายบังคับให้เด็กมุสลิมเชื้อสาย
มลายูเข้าเรียนในโรงเรียนแบบใหม่ด้วยแล้ว ปรากฏ
การณ์ที่สำคัญก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างน้อย 2 ประการ
คือ ประการแรก การขยายการศึกษาแบบใหม่ของรัฐ
จะก่อให้เกิดสภาพการแข่งขันระบบการศึกษาแบบ
ดั้งเดิม (indigenous system) ในแง่ของการถ่ายทอด
วัฒนธรรมค่านิยม และการแบ่งความจงรักภักดี
ระหว่างความเป็นสมาชิกของกลุ่มเชื้อชาติ (ethnic
identity) และการเป็นสมาชิกของชาติ (national
identity) ทั้งนี้เพราะเมื่อมองในแง่ของรัฐแล้ว คน
ที่ได้รับการศึกษาระดับหนึ่ง (เช่น ป.4) เท่านั้น
จึงจะได้รับสิทธิแห่งความเป็นสมาชิกอันชอบธรรม
ของรัฐ (citizenship) ปรากฏการณ์ประการที่สอง
ก็คือ การขยายการศึกษาศสมัยใหม่เข้าไปในดินแดน
ส่วนนี้เป็นการทำลาย (จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม)
คุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจของระบบการศึกษา
แบบดั้งเดิม การยอมรับของสังคมในด้านสถานะทาง

สังคมและเศรษฐกิจ (socio-economic status) ของ
ผู้ที่มีการศึกษาแบบเก่าที่ลดลง ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม
ก็คือ บุคคลที่ไม่จบ ป.4 (แม้จะมีความรู้ทางด้านอื่น ๆ
ตามที่ได้รับมาจากระบบเก่า) ก็ย่อมขาด
สิทธิ์ในตำแหน่งการทำงานบางอย่างในโครงสร้างเศรษฐกิจ
แบบปัจจุบัน ในเมื่อมองในแง่ที่ ก็ย่อมเห็นได้
ว่า กลุ่มคนที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจอัน
เป็นผลผลิตจากระบบการศึกษาแบบเดิม (กลุ่ม elites)
ย่อมเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์อย่างมากแน่นอนเมื่อ
บุคคลกลุ่มนี้สูญเสียประโยชน์ เขาก็ต้องรวมตัวกัน
ต่อต้าน เพื่อให้สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของเขา
คงอยู่ วิธีที่จะช่วยให้ความเป็นผู้มีความรู้ของเขาได้
รับการยอมรับเหมือนเดิมก็คือ จะต้องหาทางให้ระบบ
การศึกษาศสมัยใหม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการ
นอกจากปรากฏการณ์ที่สำคัญของประการดัง
กล่าวนี้แล้ว การขยายการศึกษาศสมัยใหม่ชวนให้กลุ่มชน
ชั้นผู้นำ (elites) ในสังคม ชนกลุ่มน้อยเข้าใจว่าเป็น
การรุกรานทางวัฒนธรรม (cultural invasion)
ของรัฐบาลกลางอีกด้วย (ดูความคิดเห็นใน Sazui ;
1975)

ที่กล่าวมานี้เป็นการมองเฉพาะผลกระทบ
ของการขยายการศึกษาศสมัยใหม่ในลักษณะโครงสร้าง
(structural or Macro-effects) เท่านั้น แท้ที่จริง
ผลกระทบของการขยายการศึกษาศสมัยใหม่ที่มีต่อชน
กลุ่มน้อยในลักษณะจุลภาค (Micro-effects) ก็มี
อยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนการสอน
ดังที่ได้อภิปรายมาแล้วว่าการศึกษานั้นเชื่อกันว่ามี
พลังในการเสริมความรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม และปลูก
ฝังบรรณการทางจิตเจตคติ (integrative attitude)
แต่ในขณะเดียวกันกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วย
ให้ชนกลุ่มน้อย (ethnic group) ได้เรียนรู้ถึงสภาพ
ความเป็นจริงเกี่ยวกับความเป็นมา (origin และสภาพ
ความเป็นอยู่ของคนเชื้อชาติเดียวกับตน และทำให้รู้
ว่าตนเองมีสิทธิหน้าที่อะไรบ้างตลอดจนการได้เปรียบ
เสียเปรียบต่าง ๆ ที่คนเชื้อชาติเดียวกับตนได้รับอยู่
พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือการศึกษามีส่วนช่วยในการเสริม
สร้างเอกลักษณ์ทางเชื้อชาติ (ethnic identity)
ให้มั่นคงได้เช่นเดียวกัน มิใช่ทำหน้าที่แต่เพียงการ
สร้างเอกลักษณ์แห่งความเป็นชาติ (national
identity) เท่านั้น Walker Conner (1972) ได้ชี้
ให้เห็นว่าคนไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ไทยจำนวนไม่น้อยเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความผูก
พันทางเชื้อชาติ (ethnic identification) กับคน
ลาวทางฝั่งแม่น้ำโขงอีกด้านหนึ่ง ก็เพราะสาเหตุจาก
การได้รับการเรียนรู้จากการศึกษาทั้งภายในระบบและ
ภายนอก ระบบ ข้อเท็จจริงอันนี้ งานวิจัยของ Keyes

(1967) เองก็ยืนยัน Keyes พบว่าคนไทยทางภาคอีสาน
นั้นมีความรู้สึก "ภูมิภาคนิยม" (regionalism) อยู่
มาก และความรู้สึกดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการ
ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น จึงทำให้เขาได้รับรู้ถึงประวัติ
ความเป็นมาของคนที่เชื้อชาติตน

จะเห็นได้ว่าการศึกษาที่นี้อาจส่งผลได้ทั้งใน
ทางบวกและทางลบ (positive and negative
effect) ในแง่ของรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคม
การเมืองและเศรษฐกิจของชุมชนนั้น ๆ เพราะฉะนั้น
การที่จะบ่งชี้ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมืออันทรงพลัง
และมีประสิทธิภาพในการปลูกฝังค่านิยมแห่งความเป็น
ชาติ (national identity) การผสมผสานทางวัฒนธรรม
(cultural assimilation) และการบูรณาการ
ทางการเมือง (political integration) นั้นก็อาจ
จะผิดพลาดได้หากมิได้พิจารณาถึงเงื่อนไขอื่น ๆ ใน
ทำนองเดียวกันก็จะเป็นการผิดพลาดพอ ๆ กันหาก
เราจะหักใจเชื่อว่าการศึกษาขาดประสิทธิภาพในการ
ปลูกฝังสิ่งดังกล่าว ทั้งนี้เพราะภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม
ชนกลุ่มน้อยในสังคมก็ยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรม
ของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมเช่นกัน แต่ใคร่ขอกล่าวซ้ำ
ว่าการที่ชนกลุ่มน้อยยอมรับเอาค่านิยม วัฒนธรรมและ
ภาษาของชนกลุ่มใหญ่นั้นมิได้เป็นเครื่องมือเอกลักษณ์
ของความสามัคคีของชนกลุ่มน้อยของเขาจะสูญเสีย
สิ้นไป ภายใต้เงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง เอกลักษณ์บาง
ประการอาจจะได้รับการกระตุ้นขึ้นมาอีกเพื่อเป็นฐาน
ของการเคลื่อนไหว (basis for mobilization)
หากเราจะเปรียบเทียบชนกลุ่มน้อยเชื้อสายจีน กับ
ชนกลุ่มน้อยมุสลิมเชื้อสายมลายูในประเทศไทย จะ
ช่วยให้เราเห็นได้ค่อนข้างชัดว่าเงื่อนไขของชนสอง
กลุ่มนี้ไม่เหมือนกัน ตั้งแต่ประวัติความเป็นมาในการ
เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย ที่ดินฐานที่อยู่ ลักษณะ
ความสัมพันธ์ดั้งเดิมกับระบบการเมือง ตลอดจน
โอกาสของการไต่เต้าทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้เราจึง
เห็นได้ว่าคนไทยเชื้อสายจีนมีการยอมรับค่านิยม วัฒนธรรม
และความรู้สึกแห่งความเป็นชาติไทย ได้เร็วและ
มากกว่าคนมุสลิมเชื้อสายมลายู ยังมีเงื่อนไขทาง
การเมืองซึ่งทำให้คนเชื้อสายจีนขาดการติดต่อกับแผ่นดิน
เกิดด้วยแล้ว ความรู้สึกผูกพัน (sentiment) ของ
เขากับประเทศอื่นก็ย่อมลดน้อยลงไป แต่ก็อาจเป็น
ไปได้ว่าเมื่อเงื่อนไขเปลี่ยนแปลง เอกลักษณ์ความเป็น
จีนบางประการอาจจะถูกนำมาเป็นฐานในการเคลื่อนไหว
(basis for mobilization) เพื่อผลประโยชน์ทาง
การเมืองและเศรษฐกิจของกลุ่มได้อีก ในเงื่อนไขที่
ผ่านมาและเงื่อนไขปัจจุบันการศึกษาที่มีพลังในการ
ปลูกฝังค่านิยม และการบูรณาการทางการเมืองให้แก่
คนเชื้อสายจีนได้มาก (ดังที่ Guskin ได้วิจัยออกมา)

แต่สำหรับคนมุสลิมเชื้อสายมลายูแล้วเงื่อนไขไม่
 เกื้อหนุนให้การศึกษาได้แสดงพลังในการบูรณาการ
 ทางการเมืองเท่าใดนัก แต่ก็ใช่ว่าการศึกษาจะขาด
 พลังเสียทีเดียว ในบางท้องถิ่นภายในบริเวณสี่จังหวัด
 นี้ (เช่น สตูล หรือแม้แต่อำเภอตากใบเป็นตัวอย่าง)
 เงื่อนไขทางสังคมก็มีส่วนช่วยให้การศึกษามีพลังใน
 การเสริมสร้างบูรณาการทางการเมืองให้แก่คนมุสลิม
 ได้มาก เงื่อนไขที่ว่านี้รวมถึงเงื่อนไขที่ทำให้การเคลื่อนไหว
 ของกลุ่มชนชั้นผู้นำเพื่อต่อต้านนโยบายของรัฐ
 เป็นไปในลักษณะขาดประสิทธิภาพด้วย ในท้องที่
 ได้ที่การเคลื่อนไหวทำให้สะดวกและมีประสิทธิภาพ
 การศึกษาที่ขาดพลังในทางสร้างบูรณาการทางการเมือง
 เมืองมาก แต่จะก่อให้เกิดความรู้สึกเชื้อชาตินิยม
 (ethnic nationalism) มากขึ้น

งานวิจัยภาคสนามพบว่าท้องถิ่นใดที่ความ
 สัมพันธ์หรือความจงรักภักดีระหว่างชาวบ้านมุสลิม
 กับเจ้าเมืองเก่าในอดีตมีมาก การเคลื่อนไหวต่อต้าน
 ความพยายามของรัฐที่จะให้มีบูรณาการทางการเมือง

ก็มีสูง และผู้คนในท้องถิ่นนั้นก็มีความรู้สึกเชื้อชาติ
 นิยมสูง ท้องถิ่นใดที่ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมฝัง
 รากแน่นหนา ท้องถิ่นนั้นก็มีการแสวงหาต่อต้านการ
 ขยายตัวของการศึกษาสมัยใหม่สูง ผู้คนก็มีความรู้สึก
 เชื้อชาตินิยมสูง ท้องถิ่นใดที่มีการแทรกแซงจากรัฐ
 มากในด้านการปกครอง ท้องถิ่นนั้นก็มีการแสวงหา
 ต้านสูง ท้องถิ่นใดที่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมีโอกาสเข้า
 ร่วมในระบบการปกครอง (เช่นการเป็นข้าราชการ
 การเป็นสมาชิกสภาจังหวัด ฯลฯ) มาก ท้องถิ่นนั้น
 กระแสการต่อต้านก็มีที่ต่ำว่าจะลดลง

ที่อภิปรายมาข้างบนนั้นชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบ
 บางประการที่อธิบายว่าเพราะเหตุใดความพยายามของ
 รัฐในการเสริมสร้างบูรณาการทางการเมือง การผสม
 ผสมทางวัฒนธรรมและความรู้สึกเป็นชาติ (national
 identity) ในเขตสี่จังหวัดภาคใต้ของไทย จึงมิได้ประสบ
 ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย กับทั้งได้ชี้ให้เห็นถึงบท
 บทบาทและข้อจำกัดของการศึกษาในเรื่องนี้ บทเรียน
 จากการศึกษาวิจัยอันนี้ ก็คือว่า การจัดการศึกษาให้

แก่ชนกลุ่มน้อยในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นชาวมุสลิม
 เชื้อสายมลายู หรือชาวเขาเผ่าต่างๆ เราจะได้
 ศึกษาถึงถึงขั้นภูมิหลังด้านวัฒนธรรม (ในความหมาย
 ด้านมนุษยวิทยา คือครอบคลุมถึงระบบการเมือง
 เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม) ของชนกลุ่มนั้น
 ให้ต้องแท้เสียก่อน และถ้าหากมีความจำเป็นจริงๆ
 ที่จะต้องดำเนินนโยบายเพื่อบูรณาการทางการเมือง
 และการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับชนกลุ่มน้อยแล้ว
 การดำเนินการอย่างเข้าอกเข้าใจกันน่าจะมีผลดีกว่า
 การดำเนินการแบบเจ้านาย กับลูกสมุน (center
 and periphery) และอย่างไรก็ตามในทัศนะส่วน
 ตัวของผู้เขียนแล้วยังเห็นความเชื่อพื้นฐาน (assump-
 tions) ที่ว่าประเทศชาติจะพัฒนาได้ อีกอีกต้องมี
 เงื่อนไขของการบูรณาการทางการเมือง หรือ การ
 ผสมผสานทางวัฒนธรรมนั้น น่าจะได้ตั้งคำถามกัน
 อย่างจริงจัง มิใช่ยอมรับกันอย่างเชื่องๆ ดังที่แล้วนมา

บรรณานุกรม

Bates, R. "Ethnic Competition and Modernization in Contemporary Africa." **Comparative Political Studies**, 6: 4, 1974.

Binder, L. "National Integration and Political Development." **American Political Science Review**, 58: 3, 1964.

Bonacich, E. "A Theory of Ethnic Antagonism: The Split-Labor Market" **American Sociological Review**, 37, 1972.

Cohen, A. **Custom and Politics in Urban Africa**. Berkeley: University of California Press, 1969.

Coleman, J and Rosenberg, C. **Political Parties and National Integration in Tropical Africa**. Berkeley: University of California Press, 1964.

Conner, W. "Nation-building or Nation-destroying." **World Politics**, 20: 2, 1972.

Coughlin, R. "The Status of the Chinese Minority in Thailand." **Pacific Affairs**, xxv, 1952.

da Silva, M. "Modernization and Ethnic Conflict." **Comparative Politics**, 7:2, 1975.

Depres, L. "Ethnicity and Resource Competition in Guyanese Society." in L.A. Depres (ed.). **Ethnicity and Resource Competition in Plural Societies**. The Hague: Mouton Publishers, 1975.

Deutsch, K. "Social Mobilization and Political Development." **American Political Science Review**, 60, 1964.

Enloe, C. **Ethnic Conflict and Political Development**. Boston: Little Brown, 1975.

Esman, M (ed). **Ethnic Conflict in The Western World**. New York: Cornell University Press, 1977.

Etzioni-Halevey, E. **Political Culture in Israel: Cleavage and Integration Among Israeli Jews**. New York: Praeger Publishers, 1977.

Gordon, M. **Assimilation in American Life**. New York: Oxford University Press, 1964.

Guskin, A. **Changing Identity: The Assimilation of Chinese in Thailand**. Unpublished Ph.D. Dissertation, The University of Michigan, 1968.

Hannan, M. "The Dynamics of Ethnic Boundaries in Modern States." in J. Meyer and M. Hannan (eds), 1979.

Hayward, F. "Correlates of National Political Integration: The Case of Ghana." **Comparative Political Studies**, 7:2, 1974.

Hechter, M. **Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development 1536-1966**. London: Routledge and Kegan Paul, 1975.

Katzenstein, P. "Ethnic Political Conflict in South Tyrol." **Osterreichische Zeitschrift Fur Aussenpolitik**, 16: 4 & 5, 1976.

Keyes, C. **Isan: Regionalism in Northeast Thailand**. Data Paper 65, Dept. of Asian Studies, Cornell University, New York, 1967.

Lipset, S and S.Rokkan (ed). **Party Systems and Voter Alignments**, The Free Press, 1967.

Mazrui, A. "The African University as a Multinational Corporation: Problems of Penetration and Dependency." **Harvard Educational Review**, 45, 1975.

Meyer, J. "The Effects of Education as an Institution." **American Journal of Sociology**, 83:1, 1977.

Nathalang, E. **Education in Thailand: A Century of Experience**. Bangkok: Ministry of Education, Dept. of Elementary and Adult Education, 1975.

Ragin, C. "Ethnic Political Mobilization: The Welsh Case." **American Sociological Review**, 44:4, 1979.

Rokkan, S. **Citizens, Elections, Parties**. New York: David McKay, 1970.

Skinner, W. "Chinese Assimilation and Thai Politics." **Journal of Asian Studies**, 16, 1957.

Skinner, W. **Chinese Society in Thailand: An Analytical History**. New York: Ithaca, 1957.

Suvanjata, T. **Political Authenticity: An Appraisal of the Integration of Rural Villagers into the Thai Bureaucratic Polity**. Unpublished Ph.D. Dissertation, University of Missouri, Columbia, 1974.

Weber, M. **The Theory of Social and Economic Organization**. New York: The Free Press, 1947.

Winer, M. "Political Integration and Political Development." **Annals of the American Academy of Political and Social Science** 358, 1965.